

کمیته مصونیت
خبرنگاران افغان

گزارش سالانه

۲۰۲۰

AJSC

AFGHAN JOURNALISTS SAFETY COMMITTEE

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان
د افغانستان خبريالانو د خونديتوب کمیته

فهرست مطالب

۱	خلاصه گزارش
۲	در مورد کمیته مصونیت خبرنگاران افغان
۲	میتودلوژی
۳	وضیعت مصونیتی خبرنگاران در سال ۲۰۲۰
۵	چند نمونه از قضیه های خشونت در برابر خبرنگاران
۹	قتل های هدفمند خبرنگاران
۱۰	کی ها این حملات هدفمند را بالای خبرنگاران و کارمندان رسانه یی انجام میدهند؟
۱۰	اثرات قتل های هدفمند خبرنگاران بالای کار خبرنگاران و رسانه ها
۱۱	چرا خبرنگاران به گونه هدفمند به قتل می رسند؟
۱۳	ناکامی حکومت در تحقیق قضایای قتل خبرنگاران
۱۳	گفتگوهای صلح و جایگاه نامعلوم آزادی بیان و رسانه ها
۱۴	طرح حراست از آزادی بیان و رسانه ها
۱۵	نتیجه گیری
۱۶	سفارشات

خلاصه گزارش

افغانستان در یک مقطع خاص تاریخی قرار دارد. گفتگوهای اخیر صلح از یک طرف باعث ایجاد امید به ختم چهار دهه جنگ در افغانستان شده است، اما از جانب دیگر، افزایش خشونت‌ها خصوصاً قتل خبرنگاران و فعالان جامعه مدنی نگرانی‌های جدی را در مورد موفقیت مذاکرات صلح ایجاد کرده است. به خصوص اگر این مذاکرات منجر به یک توافق سیاسی شود، آیا از ارزش‌های اصلی آزادی بیان و آزادی‌های مدنی که در قانون اساسی سال ۲۰۰۴ مندرج است، محافظت خواهد شد. افزایش چشمگیر حملات مستقیم ترورهای زنجیره‌ای و هدفمند خبرنگاران در ختم سال ۲۰۲۰، وحشت و هراس گسترده‌ای را میان خبرنگاران و رسانه‌ها در افغانستان ایجاد کرده است. این حملات تأثیر نامطلوبی بر گزارش‌دهی عینی و بی‌طرفانه داشته است، به طوری که بسیاری از روزنامه‌نگاران اعتراف می‌کنند که از ترس انتقام جویی، در چگونگی و یا گزارش دادن راجع به موضوعات خاص تجدید نظر می‌کنند - که در واقع به معنای افزایش و گسترش خودسانسوری است. علاوه بر این، تأثیرات ناگوار اقتصادی و ویروس کرونا (Covid-19)، باعث افزایش چالش‌های مالی برای رسانه‌ها شده که به نوبه خود ظرفیت رسانه‌ها را در قسمت تولید محتوا کاهش بخشیده است.

گروه‌های رسانه‌ای و جامعه مدنی از نبود یک برنامه منسجم در تیم مذاکره‌کننده جمهوری اسلامی افغانستان در دوحه، قطر برای حراست از حقوق اصلی و اساسی از جمله آزادی بیان و رسانه‌های آزاد و مستقل در جریان پروسه صلح نگران‌اند. مخالفت ایدیولوژیک گروه طالبان با این ارزش‌ها، نگرانی در قسمت آینده آزادی بیان و آزادی رسانه‌ها را افزایش بخشیده است. به علاوه، تلاش‌های دولت در اوایل سال ۲۰۲۰ برای تهیه مسوده قانون جدید رسانه‌ها، که در صورت تصویب می‌توانست آزادی رسانه‌ها را به شدت محدود کند، و عدم تعهد قوی و معنی‌دار برای تحقیق قضایی قتل خبرنگاران، به این نگرانی‌ها افزوده است.

در سال ۲۰۲۰، کمیته مصونیت خبرنگاران افغان ۱۳۲ مورد از انواع خشونت (زخمی، لت و کوب، اختطاف، اشکال مختلف تهدید، سرقت و برخورد غیر قانونی) علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ای را ثبت نموده است. در مقایسه با ارقام سال ۲۰۱۹ که ۱۰۵ مورد بود، سطح خشونت‌ها امسال ۲۶ درصد افزایش یافته است.

به تعداد ۷ خبرنگار و کارمند رسانه‌ای ۵-تن در نتیجه ترورهای هدفمند و ۲-تن در نتیجه انفجار ماین-به قتل رسیده است. ۱۸ خبرنگار و کارمند رسانه‌ای در جریان وظیفه زخمی شده‌اند. ۱۰ خبرنگار مورد لت و کوب قرار گرفته و ۴۷ تن تهدید شده‌اند. با ۲۸ تن بد رفتاری، توهین و تحقیر صورت گرفته و با ۱۳ تن خبرنگار و کارمند رسانه‌ای برخورد غیرقانونی شده است. ۷ خبرنگار اختطاف شده و ۲ خبرنگار و کارمند رسانه‌ای در حال اجرای وظیفه با سرقت مواجه شده‌اند. بر اساس آمار و ارقام جمع‌آوری شده توسط کمیته، طالبان و داعش مسئول بیشترین خشونت‌ها و تهدیدات علیه خبرنگاران‌اند و مقامات دولتی در مقام دوم قرار دارند.

این چهاردهمین گزارش کمیته مصونیت خبرنگاران است که به نشر می‌رسد. در این گزارش، کمیته بر اساس آخرین اطلاعات موجود در مورد وضعیت مصونیتی خبرنگاران افغانستان یک تصویر واضح از وضعیت فعلی آزادی مطبوعات، امنیت و حقوق خبرنگاران را در طول سال ۲۰۲۰ ارائه دهد. در این گزارش سعی شده است به مهم‌ترین مواردی که خبرنگاران و رسانه‌ها با آن روبرو هستند پرداخته شود. هم‌چنان، گزارش فعلی، خشونت علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ها را مستند سازی می‌کند و یک تحلیل دقیق و ارزیابی ریسک/خطر برای خبرنگاران، نظارت بر آزادی مطبوعات و فعالیت رسانه‌ها را ارائه می‌دهد.

در مورد کمیته مصونیت خبرنگاران افغان

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان، بزرگترین نهاد حامی خبرنگاران و نهادهای مستقل و آزاد رسانه ای در افغانستان می باشد. کمیته، یک نهاد مستقل و غیر انتفاعی است و مأموریت اساسی آن بهبود فضای مصونیتی خبرنگاران و دفاع از ارزش های آزادی رسانه ها و آزادی بیان می باشد. دفتر مرکزی کمیته در کابل بوده و نمایندگان کمیته در ۳۴ ولایت کشور حضور دارند. در ضمن، کمیته با تمام نهاد های بین المللی حمایت از آزادی رسانه ها و خبرنگاران همکار بوده و با هماهنگی نزدیک روی مسایل مربوط به آزادی بیان و مصونیت خبرنگاران در افغانستان کار می نماید.

میتودلوژی

کمیته مصونیت جمع آوری اطلاعات و ثبت موارد تهدید و خشونت علیه خبرنگاران را به شیوه خاص و همخوان با معیارهای بین المللی برای تهیه گزارش شش ماه و سالانه خویش به کار می برد. کمیته برای کارمندان رسانه ای، خبرنگار، خشونت و تهدید تعریف های مشخص دارد و بر اساس همین تعاریف خاص، قضایای مرتبط به خبرنگاران را ثبت و به آن ها رسیدگی می نماید.

کمیته مصونیت تمام موارد مرتبط خشونت و تهدید علیه خبرنگاران و روزنامه نگاری در افغانستان را ثبت می کند. ولی قضایای که با مفاد پالیسی ها و معیارهای کمیته مطابقت نداشته باشند، به صورت جداگانه یادداشت می شوند و به عنوان قضایای خشونت علیه خبرنگاران مشمول گزارش های شش ماه یا سالانه نمی شوند. به طور مثال، اگر خبرنگاری بخاطر مسایل شخصی و یا دشمنی های فامیلی مورد تهدید قرار بگیرد و یا کشته شود، کمیته این قضیه را درج بانک اطلاعاتی جداگانه خود می نماید، ولی چون قضیه ارتباط مستقیم با کار خبرنگاری ندارد و یا در جریان کار خبرنگاری رخ نداده است، درج گزارش های کمیته نمی گردد.

معلومات، آمار و ارقام کمیته برای تهیه گزارش ها از ۳۴ ولایت افغانستان جمع آوری می شود. برای حصول اطمینان از صحت تهدیدها و خشونت ها و ارتباط آن به کار رسانه ای از شیوه های دقیق و پذیرفته شده بررسی استفاده می شود. این امر به خصوص جهت اطمینان از دقت کافی در موارد خشونت علیه خبرنگاران و مرتکبین آن از اهمیت خاص برخوردار است. زیرا در وضعیت پیچیده افغانستان که آمار دقیق اکثراً در دست نیست، این معلومات می تواند به انکشاف پالیسی های موثر به هدف مقابله با چالش های خبرنگاران و آزادی بیان کمک نماید.

گزارش های کمیته مصونیت تنها گزارش های منظم است که در مورد وضعیت آزادی رسانه ها و امنیت خبرنگاران در افغانستان نشر می شود. تمام نهادها (ملی و بین المللی) می توانند با استفاده از این گزارش ها، درک بهتری از واقعیت های موجود و تجربه خبرنگاران و رسانه ها در افغانستان با تفکیک ولایات داشته باشند. کمیته مصونیت خبرنگاران افغان امیدوار است که با دسترسی بدون محدودیت به این آمار و ارقام، نهادها بتوانند موضع آگاهانه و محکم تری در دفاع از آزادی بیان و مصونیت خبرنگاران در افغانستان اتخاذ کنند. در ضمن، کمیته با حفظ زمینه همکاری با نهادهای بین المللی، به صورت مستمر آمار خشونت علیه خبرنگاران و حملات علیه آزادی بیان را در اختیار این نهادها قرار می دهد.

وضعیت مصونیتی خبرنگاران در سال ۲۰۲۰

با وجود این که سال ۲۰۱۹ نسبت به سال های قبل تر، یک سال مرگبار برای خبرنگاران نبود، اما سال ۲۰۲۰، شاهد افزایش چشمگیر موارد خشونت علیه خبرنگاران بود. مهم ترین موضوع در این سال، تغییر ماهیت خشونت است که خبرنگاران و کارمندان رسانه ای به صورت هدفمند کشته می شوند.

کارزار خونین قتل های هدفمند خبرنگاران با قتل یما سیاوش، گوینده اسبق تلویزیون طلوع نیوز که فعلاً با حکومت کار می کرد آغاز گردید. پس از قتل یما سیاوش در کابل، الیاس داعی کارمند رادیو آزادی در ولایت هلمند به قتل رسید، ملاله میوند که در تلویزیون انعکاس کار می کرد در ننگرهار، و رحمت الله نیکزاد که کارمند رویترز بود در غزنی به قتل رسید. الیاس داعی و یما سیاوش با ماین های مقناطیسی کشته شدند و ملاله میوند و رحمت الله نیکزاد با ضرب گلوله ترور شدند. شیوه مشهود در پشت سر این قتل ها، نمایانگر کارزار بزرگ ترور خبرنگاران و کارمندان رسانه ای می باشد.

به علاوه این قتل ها، ده ها خبرنگار دیگر در سال ۲۰۲۰ توسط گروه های مختلف هم چون حکومت، طالبان، داعش و زورمندان مورد تهدید قرار گرفته اند. این تهدیدها به خصوص بعد از آغاز ترورهای هدفمند خبرنگاران افزایش یافته است. به دلیل شدت تهدیدها، یک تعداد از خبرنگاران و کارمندان رسانه ای مجبور شدند ولایاتی را که در آن کار می نمودند ترک نموده و در کابل مستقر شده اند. تعدادی از خبرنگاران نیز به صورت موقت افغانستان را ترک کرده اند.

در سال ۲۰۲۰، کمیته مصونیت خبرنگاران افغان ۱۳۲ مورد از انواع خشونت (زخمی، لت و کوب، اختطاف، اشکال مختلف تهدید، سرقت و برخورد غیر قانونی) علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه ای را ثبت نموده است. در مقایسه با ارقام سال ۲۰۱۹ که ۱۰۵ مورد بود، سطح خشونت ها امسال ۲۶ درصد افزایش یافته است.

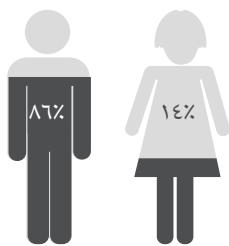
به تعداد ۷ خبرنگار و کارمند رسانه ای ۵- تن در نتیجه ترورهای هدفمند و ۲ تن در نتیجه انفجار ماین- به قتل رسیده است. ۱۸ خبرنگار و کارمند رسانه ای در جریان انجام وظیفه زخمی شده اند. ۱۰ خبرنگار مورد لت و کوب قرار گرفته و ۴۷ تن تهدید شده اند. با ۲۸ تن بد رفتاری، توهین و تحقیر صورت گرفته و با ۱۳ تن خبرنگار و کارمند رسانه ای برخورد غیرقانونی صورت گرفته است. ۷ خبرنگار اختطاف شده و ۲ خبرنگار و کارمند رسانه ای در حال اجرای وظیفه با سرقت مواجه شده اند.

بر اساس آمار و ارقام جمع آوری شده و تحقیق کمیته در مورد عاملان خشونت ها علیه خبرنگاران، گروه های داعش و طالبان عاملان ۴۴ درصد موارد خشونت و تهدید در برابر خبرنگاران بوده اند. مسئولان حکومتی عاملان ۳۱ درصد خشونت ها هستند.

ماهیت تهدیدها و خشونت های اعمال شده توسط مقامات دولتی اغلب خفیف است در حالی که تهدیدها و خشونت های طالبان و داعش معمولاً خشن و خونین است. مقامات دولتی بیشتر تهدیدهای لفظی و حمله فیزیکی را اعمال می کنند، در حالی که داعش و طالبان اغلب به حملات مستقیم به رسانه ها و خبرنگاران متوسل می شوند.

افراد ناشناس مسئول ۱۱ درصد و زورمندان مسئول ۳ درصد خشونت ها علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه ای هستند. صاحبان و مدیران رسانه ها با اعمال برخوردهای غیرقانونی علیه ۱۳ خبرنگار، مسئول ۱۰ درصد خشونت ها هستند.

۱۸ خانم خبرنگار و کارمند رسانه ای مورد تهدید و خشونت قرار گرفته اند که ۱۴ درصد از مجموع قضایا را تشکیل می دهد. در این میان زون پایتخت شاهد بیشترین مقدار خشونت و تهدیدها (۳۳ درصد) و زون شمال (بلخ، جوزجان، فاریاب و سرپل) با ۴ درصد، شاهد کمترین خشونت ها علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه ای بوده است.

در سال ۲۰۲۰، به تعداد ۱۸ خانم خبرنگار و کارمند رسانه ای مورد تهدید و خشونت قرار گرفته اند که ۱۴ درصد از مجموع قضایا را تشکیل می دهد.

چند نمونه از قضیه های خشونت در برابر خبرنگاران

این نمونه ها به هدف ارایه یک تصویر واضح تر از نوعیت خشونت ها و تهدیدها علیه خبرنگاران آورده شده است.

قضیه ۱:

یک خبرنگار زن از ولایت غزنی در ماه اکتوبر ۲۰۲۰، در کمیته مصونیت شکایت درج نمود که وی از سوی طالبان تماس تلفیونی دریافت نموده و تهدید به مرگ می شود. طالبان دلیل تهدید را اشتراک وی در نشست با والی عنوان می کرد و برایش می گفتند که چرا بدون هماهنگی با آنان به ملاقات والی رفته بود و برایش گفته می شد که باید پس از این به هر نشستی که می رود از آنان اجازه بگیرد.

قضیه ۲:

در ماه جولای ۲۰۲۰، منزل یک خبرنگار در ولایت خوست توسط کارمندان امنیت ملی به گونه غیرقانونی و بدون آگاهی قبلی و حضور داشت سارنوال تلاشی شد. کارمندان امنیت ملی با گذاشتن زینه به دیوار وارد خانه این خبرنگار شده و وی را تهدید کردند.

قضیه ۳:

در جریان پوشش یک برنامه خبری، کمره خبرنگار یکی از رسانه خصوصی به صورت اتفاقی در زمان تلاشی شکسته می شود. وی زمانی که از دفتر استعفا می دهد، دفتر رسانه یاد شده سه ماه معاش اش را به عنوان جبران خساره از وی می گیرد.

قضیه ۴:

خبرنگاران رادیو آزادی و خبرگزاری پژواک که به تاریخ ۲۷ جنوری ۲۰۲۰، در غزنی به منظور پوشش سقوط یک طیاره به ولسوالی ده یک رفته بودند از سوی طالبان بازداشت شدند. خبرنگاران بعداً با ضمانت و پادرمیانی بزرگان محل که توسط نماینده کمیته مصونیت خبرنگاران افغان در ولایت غزنی تسهیل شده بود دوباره رها گردیدند.

قضیه ۵:

در ماه نوامبر ۲۰۲۰، یک خبرنگار رادیوی محلی توسط پولیس ولایت دایکندی مورد توهین و تحقیر و لت و کوب قرار گرفته بود. این قضیه زمانی رخ داد که شماری از مسافران توسط دزدان مسلح در ولسوالی شهرستان دایکندی مورد سرقت قرار گرفته بودند. آنها جهت شکایت شان به دروازه خوابگاه قومندان امنیه دایکندی آمده بودند و از خبرنگاران نیز خواسته بودند که جهت برجسته سازی صدای شان بیایند.

در جدول های ذیل به صورت مشخص جزئیات تمام موارد خشونت و تهدیدها درج گردیده است.

جدول شماره ۱: مقایسه سال ۲۰۱۹ با ۲۰۲۰ میلادی

نوعیت رخداد	۲۰۱۹	۲۰۲۰	فیصدی کاهش ↓ / فیصدی افزایش ↑
کشته	۵	۷	↑ ۴۰ درصد افزایش
زخمی	۱۸	۱۸	
لت کوب	۱۲	۱۰	
تهدید	۲۵	۴۷	
بدرفتاری و توهین	۳۳	۲۸	
برخورد غیرقانونی	۲	۱۳	
بازداشت غیرقانونی	۳	۰	
اختطاف	۷	۷	
سرفت	۰	۲	
مجموعه	۱۰۵	۱۳۲	↑ ۲۶ درصد افزایش

جدول شماره ۲: ارقام به اساس نوعیت

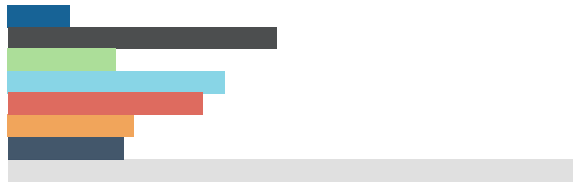
نوعیت	رقم	فیصدی
کشته	۷	۵ %
زخمی	۱۸	۱۴ %
لت کوب	۱۰	۷ %
تهدید	۴۷	۳۶ %
توهین و بدرفتاری	۲۸	۲۱ %
برخورد غیرقانونی	۱۳	۱۰ %
اختطاف	۷	۵ %
سرفت	۲	۲ %
مجموعه	۱۳۲	۱۰۰ %

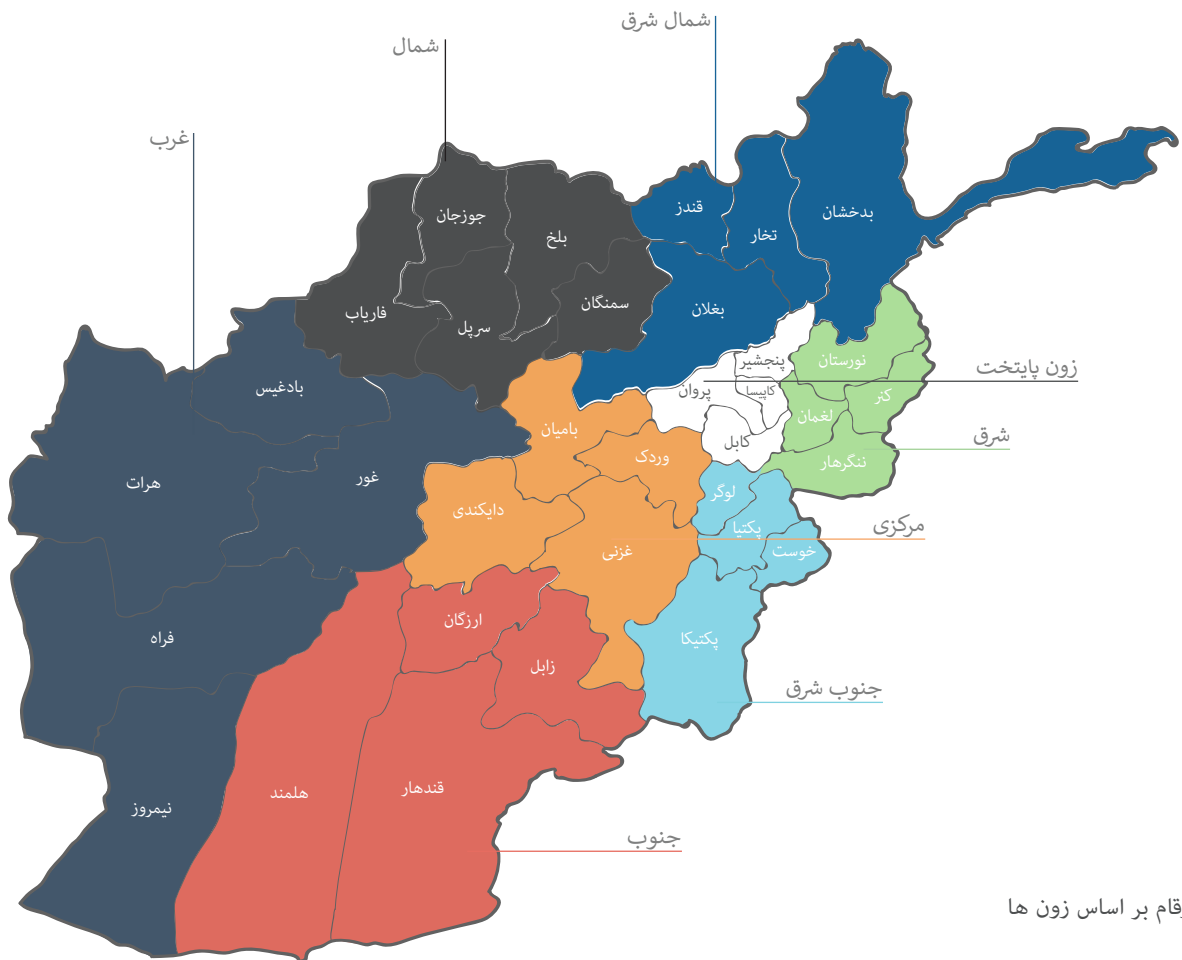
جدول شماره ۳: ارقام بر اساس زون

غرب		مرکزی		جنوب		جنوب شرق		شرق		شمال شرق		شمال		زون
۷ درصد	۹ مورد	۹ درصد	۱۲ مورد	۱۲ درصد	۱۶ مورد	۱۳ درصد	۱۷ مورد	۷ درصد	۹ مورد	۱۵ درصد	۲۰ مورد	۴ درصد	۵ مورد	
مجموعه		زون پایتخت												
۱۰۰ درصد	۱۳۲ مورد	۳۳ درصد	۴۴ مورد											

۰% ۵% ۱۰% ۱۵% ۲۰% ۲۵% ۳۰% ۳۵% ۴۰% ۴۵% ۹۰% ۱۰۰%

فیصدی جدول شماره ۴ به اساس گراف

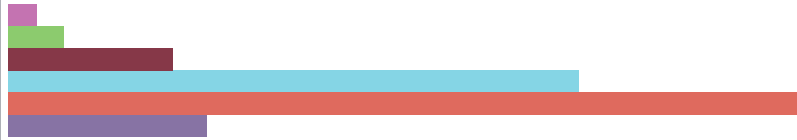

ارقام بر اساس زون ها

جدول شماره ۴: ارقام به اساس عاملان آن

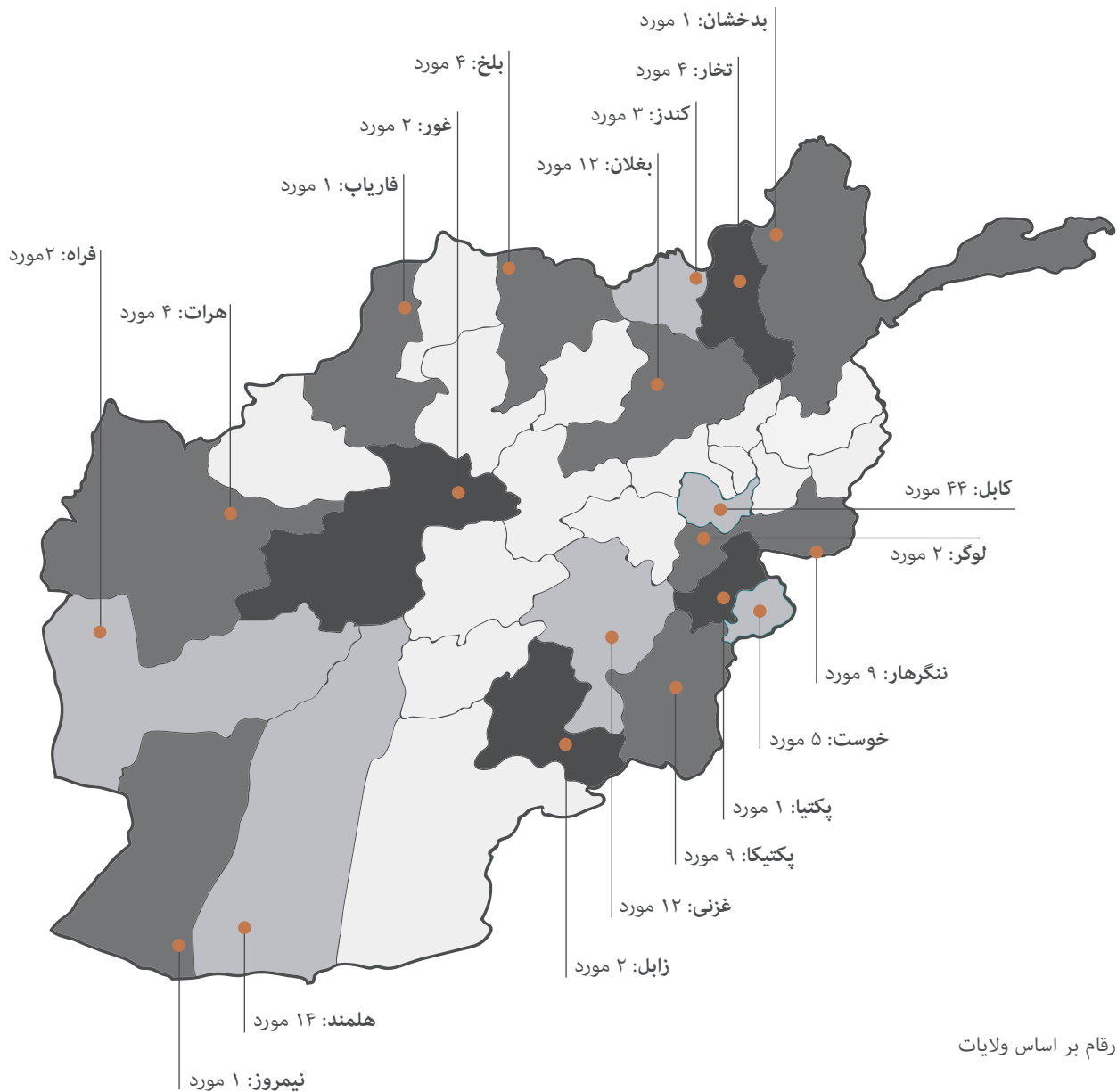
مجموعه		مسوول رسانه		دزدان		زورمندان		ناشناس		داعش و طالب		دولت		عاملان
۱۰۰ درصد	۱۳۲ مورد	۱۰ درصد	۱۳ مورد	۲ درصد	۲ مورد	۳ درصد	۴ مورد	۱۱ درصد	۱۴ مورد	۴۴ درصد	۵۸ مورد	۳۱ درصد	۴۱ مورد	

۰٪ ۵٪ ۱۰٪ ۱۵٪ ۲۰٪ ۲۵٪ ۳۰٪ ۳۵٪ ۴۰٪ ۴۵٪ . . . . ۹۰٪ ۱۰۰٪

فیصدی جدول شماره ۳ به اساس گراف

جدول شماره ۵: تعداد به اساس ولایت در سال ۲۰۲۰ میلادی

ارقام بر اساس ولایات

قتل های هدفمند خبرنگاران

یما سیاوش، گرداننده پیشین برنامه های سیاسی طلوع نیوز که حدوداً سه سال از کار رسانه ای دور بود و در این اواخر در د افغانستان بانک که یک بانک دولتی است وظیفه اجرا می کرد، به تاریخ ۱۷ میزان ۱۳۹۹ در یک انفجار کشته شد. پولیس این انفجار را ناشی از ماین مقناطیسی که در موتر حامل آقای سیاوش تعبیه شده بود، می داند. در روزهای نخست بعد از رویداد، حکومت به خانواده سیاوش، مردم و رسانه ها اطمینان دادند که تحقیقات در مورد قتل سیاوش جریان دارد. اما سه ماه بعد از این حادثه، هنوز هم نتایج و یافته های تحقیق با رسانه های شریک نشده است.

الیاس داعی خبرنگار رادیو آزادی در هلمند با فاصله کمتر از یک هفته با یما سیاوش در رویداد مشابه در شهر لشکرگاه به قتل رسید. هرچند طالبان از مسئولیت قتل آقای داعی شانه خالی کردند، اما فردی که به تاریخ ۲۱ قوس ۱۳۹۹ از سوی مسئولان امنیتی در ولایت هلمند در پیوند به قتل داعی بازداشت شد در اظهاراتش گفت که از گروه طالبان دستور گرفته بود و ماین مقناطیسی را در موتر آقای داعی جاسازی کرده بود. تاکنون نتایج تحقیقات در این مورد به دسترس کمیته مصونیت، رسانه ها و مردم قرار نگرفته است.

ملاله میوند نخستین گوینده تلویزونی زن در ولایت ننگرهار صبح ۲۰ قوس ۱۳۹۹ در شهرجلال آباد از سوی افراد مسلح مورد حمله قرار گرفت و همراه با راننده اش کشته شد. گروه داعش مسئولیت حمله را در یکی از شبکه های آنلاین خود به عهده گرفته است. فردای حادثه، والی ننگرهار اعلام کرد که یک تن را در پیوند به قتل ملاله میوند بازداشت کرده اند. اما تاکنون حکومت در شریک سازی جزئیات تحقیقات و معلومات در این باره به کمیته مصونیت و جامعه رسانه ای ناکام بوده است.

رحمت الله نیکزاد خبرنگار شبکه الجزیره و رئیس اتحادیه ژورنالیستان ولایت غزنی، شامگاهان به تاریخ ۱ جدی ۱۳۹۹ در نزدیکی خانه اش در شهر غزنی در حمله افراد مسلح ناشناس کشته شد. مسئولیت قتل آقای نیکزاد را تا کنون کدام گروه یا فرد به عهده نگرفته است. حکومت اعلان کرده که در پیوند به این حمله یک تعداد را دستگیر نموده است. در یک ویدیویی که نشر شده یک تن به قتل آقای نیکزاد اعتراف می کند. ولی جزئیات بیشتر راجع به این موضوع بعد از نشر ویدیو به جامعه رسانه ای ارایه نشده است.

عدم تحقیق جدی توسط دولت در مورد قتل خبرنگاران و کارمندان رساه ای، نگرانی های جدی را در جامعه رسانه ای ایجاد کرده است. ناکامی حکومت در شریک سازی هر گونه معلومات راجع به پیشرفت در تحقیقات می تواند بیانگر این باشد که دولت یا در حال بررسی این قضایا نیست، یا نهادهای دولتی، به خصوص ارگان های امنیتی در زمینه انتقال و تشریح فعالیت ها و دستاوردهای خود دارای کاستی های جدی هستند. این فاصله بین رسانه ها و دولت را بیشتر کرده و وضعیت معافیت از مجازات جرایم علیه خبرنگاران را تشدید نموده است.

کی‌ها این حملات هدفمند را بالای خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ی انجام می‌دهند؟

در گذشته گروه طالبان و داعش مسئول اکثریت موارد قتل خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ی ای و حمله به رسانه‌ها بودند و این مسئولیت را به عهده می‌گرفتند. اما با آغاز سال ۲۰۲۰، گروه طالبان مسئولیت هیچ قتل را به صورت علنی به عهده نگرفته‌اند. گروه داعش مسئولیت دو حمله را به عهده گرفتند. حملاتی را که گروه داعش بدوش گرفته شامل حمله بر موتر حامل تلویزیون خورشید در ماه می و حمله بر ملاله میوند در ننگرهار در ماه دسمبر می‌باشد. این در حالیست که حکومت افغانستان همواره طالبان را مسئول حملات هدفمند بالای خبرنگاران و فعالان جامعه مدنی دانسته، چیزی که گروه طالبان آن را رد نموده‌اند. به تاریخ ۴ جنوری ۲۰۲۱ سخنگوی نیروهای حمایت قاطع، سونی لگت، در یک تویت طالبان را مسئول حمله بر خبرنگاران و فعالان جامعه مدنی دانست و از آنان خواست که به خاطر موفقیت پروسه صلح نیاز است تا طالبان این حملات را متوقف بسازند.

با وصف این که طالبان دست داشتن درین حملات را رد نموده‌اند، از آغاز قتل‌های هدفمند خبرنگاران در شروع ماه نوامبر، حامیان این گروه از قتل خبرنگاران در رسانه‌های اجتماعی استقبال نموده و خبرنگاران را در بسیاری موارد واجب‌القتل و یک وجیهه دینی دانسته‌اند. ایشان خبرنگاران را عمال و پرورش یافته‌های کشور‌های غربی خطاب نموده و هرگونه خشونت علیه خبرنگاران و رسانه‌ها را نه تنها مجاز دانسته بلکه امر نیکو و شرعی قلمداد نموده‌اند.

اثرات قتل‌های هدفمند خبرنگاران بالای کار خبرنگاران و رسانه‌ها

افزایش حملات هدفمند اثرات ناگواری از خود بر کار و فعالیت رسانه‌ها و زندگی عادی خبرنگاران گذاشته است. روند تولید محتوای رسانه‌ها متأثر گردیده و مؤثریت رسانه‌ها در قسمت تولید خبر و غیره مواد رسانه‌ای به دلیل اختلال در نظام کاری کاهش یافته است. این حملات ترس فراوانی را در میان خبرنگاران و رسانه‌ها ایجاد کرده و بسیاری مجبور شده‌اند از خانه و یا در شیفت‌های فوق‌العاده کار کنند. در عین زمان، یک تعداد خبرنگاران از ولایات ناامن هم چون غزنی و هلمند به کابل آمده‌اند که باعث شده سطح پوشش خبری در این ولایات کاهش یابد. خودسانسوری به صورت گسترده افزایش یافته است. در بعضی حالات رسانه‌ها به جزئیات نمی‌پردازند و یا جنایات و اخبار مربوط به فعالیت‌های تخریبی گروه‌های تروریستی و افراطی را هیچ‌نشر نمی‌کنند. این خودسانسوری در ولایاتی که میزان ناامنی در آنها گسترده‌تر است، بیشتر می‌باشد. نمایندگان گروه طالبان در بعضی ولایات به رسانه‌ها دستور داده‌اند که نشرات خود را مطابق به خواست‌های این گروه عیار نمایند و تنها مسایل‌ای که از دید این گروه قابل قبول است را نشر کنند. به طور مثال، در ولایت غزنی طالبان به بسیاری از رسانه‌های محلی دستور داده‌اند که این رسانه‌ها صرف می‌توانند با رعایت دستوراتی که از طرف این گروه برایشان داده می‌شود، به کار رسانه‌ای بپردازند. در غیر آن مورد تهدید و حتی حمله قرار خواهند گرفت. در ولایت غزنی طالبان رسانه‌ها را مجبور کرده‌اند تا خبرهایی که توسط این گروه به رسانه‌ها داده می‌شود باید به صورت مکمل نشر گردد. رسانه‌ای که به این درخواست جواب رد دهد، مورد انتقام قرار خواهد گرفت.

در ضمن به اکثریت رسانه ها در ولایت غزنی از جانب طالبان هدایت داده شده که گردانندگان برنامه های تفریحی نباید خانم ها باشد و درین برنامه ها موسیقی پخش نگردد. رسانه ها و خبرنگاران درین ولایت و ولایات نا امن دیگر مثل هلمند اغلباً به اتهام این که ایشان رویکرد مغرضانه نسبت به پوشش اخبار حکومت دارند و خبرهای شان متوازن نیست تحت فشار قرار می گیرند. با آن که خبرنگاران همیشه تلاش کرده اند توازن را در اطلاع رسانی رعایت نمایند، اما طالبان هیچ وقت قناعت نکرده اند.

گروه های شورشی با قلدری و تحت فشار قرار دادن رسانه ها و خبرنگاران در مناطق نا امن کشور مانند غزنی و هلمند، به احتمال زیاد می خواهند بر تولید محتوا از جمله نوع و ماهیت اخبار پخش شده در رسانه ها کنترل داشته باشند. موضوعی که منجر به خودسانسوری گسترده ای در این مناطق شده است و به موجب آن خبرنگاران جرأت پخش خبرهایی را که فعالیت های بد و جنایت های این گروه را نشان می دهد ندارند.

چرا خبرنگاران به گونه هدفمند به قتل می رسند؟

کشتار هدفمند خبرنگاران تاکتیک جدید جنگی است که به احتمال زیاد ارتباط مستقیم به گفتگو های صلح و آینده سیاسی افغانستان دارد. به باور کمیته، گروه هایی که خبرنگاران را مورد حمله قرار می دهند می خواهند که با بازگشت خود به قدرت یکی از عمده ترین موانع را که عبارت از آزادی بیان، رسانه های آزاد و فضای باز اطلاعاتی است از میان بردارند. در ضمن، ارزش تبلیغاتی کشتار خبرنگاران نیز در این جنگ نا متقارن حایز اهمیت است. با کشتن هر خبرنگار، نه تنها فضای رعب و وحشت بیشتر می گردد، بل اعتبار حکومت خصوصاً نهادهای امنیتی تضعیف و فاصله میان مردم و حکومت بیشتر می شود بلکه خودسانسوری میان خبرنگاران و رسانه ها افزایش می یابد. قتل هر خبرنگار فشار گسترده روانی را بر خبرنگاران، کارمندان رسانه ای و فعالان جامعه مدنی اعمال می نماید. کمیته به این باور است که کشتار خبرنگاران ربط مستقیم به جنگ روانی گروه هایی که خبرنگاران را مورد هدف قرار می دهد داشته و ایشان را قوت می بخشد تا بتوانند روان و عاطفه جمعی را جریحه دار نموده و با افزایش ناامیدی گسترده به اهداف سیاسی خود دست یابند.

از نظر شماری از کارشناسان و خبرنگاران، قتل های زنجیره ای خبرنگاران علل مختلف دارد. شماری به این باور هستند که خبرنگاران میان مردم شهرت زیاد دارند و قتل آنان بر اقشار مختلف جامعه تاثیر ژرف می گذارد. خبرنگاران مورد هدف قرار می گیرند چون بی طرفانه و مسلکی اطلاع رسانی می نمایند و یا مردم با شیوه گفتار و ارایه خبر و گزارشگری آنان خو گرفته اند.

شماری از این علل و عوامل قرار ذیل اند:

نور آغا شریفی خبرنگار و استاد ژورنالیزم پوهنتون بلخ

آقای شریفی علل قتل خبرنگاران را رویکرد گروه های ستیزه جو به جنگ نرم می داند. وی می گوید که در این اواخر روی جنگ نرم بیشتر پرداخته شده است. تبلیغات و افکار عمومی برای آنان بسیار مهم است. آنان می خواهند در افکار و اذهان مردم ترس و هراس را ایجاد نمایند و مردم از بُعد روانی بپذیرند که هراس افگنان قدرت بزرگی هستند. یک علت دیگر که خبرنگار هدف قرار می گیرد این است که او فرد مشهور و شناخته شده در جامعه است و قتل وی در شبکه های اجتماعی بازتاب گسترده پیدا می کند.

میرویس بیژن خبرنگار رادیو آشنا صدای امریکا

به باور آقای بیژن خبرنگاران چشم و گوش مردم هستند. زمانی که افراد اطلاع رسان و جستجوگر در چهارچوب نظام مردم سالار مورد حمله قرار می گیرند، در حقیقت صدای آزادی بیان و مولفه های دموکراسی خفه می شود.

اسدالله تیمور عضو اتحادیه ملی ژورنالیستان ولایت تخار

به باور آقای تیمور، مرگ یک خبرنگار، مرگ تدریجی یک جامعه فرهنگی و سالم است که ما برای داشتن آن همواره قربانی داده ایم. به همین گونه نظریات در حدود بیست نفر خبرنگار دیگر نیز در باره علل قتل خبرنگاران جمع آوری و فشرده شده که در ذیل ذکر شده است.

- ۱- با هر بار نشر شدن خبر راجع به قتل خبرنگاران بیشتر، اعتماد عمومی و امید مردم نسبت به آینده کاهش می یابد.
- ۲- خبرنگاران بی طرف هستند و بدون در نظر داشت هیچگونه ملحوظ کار می کنند. این امر باعث بالا رفتن اعتبار و مقام شان در جامعه می شود. قاتلان این را می دانند و با هدف گیری خبرنگاران می توانند روحیه جامعه را مخدوش کنند.
- ۳- قتل خبرنگاران غوغا برپا می کند و افراد در رسانه های اجتماعی و همگانی مصروف پرداختن به این موضوع می شوند که این کار سطح امید به یک آینده روشن تر را از بین می برد.
- ۴- کشتن خبرنگاران منجر به خودسانسوری در بین رسانه ها و خبرنگاران می شود. این خودسانسوری باعث می شود خبرنگاران از بیان جنایت های گروه های شورش چشم پوشی کنند.
- ۵- قتل خبرنگار بخاطری مهم است تا روی دیدگاهها و میزان رضایت افراد جامعه از حکومت در مورد تامین امنیت تاثیر می گذارد.

ناکامی حکومت در تحقیق قضایای قتل خبرنگاران

علی رغم ادعای حکومت افغانستان راجع به تحقیق در مورد قتل خبرنگاران، اطلاعات بسیار کمی روی پیشرفت قضایا شریک شده است. کوتاهی حکومت در ارائه اطلاعات معنی دار راجع به تحقیقات در مورد قتل خبرنگاران یک مسئولیت گریزی است. با این که دو ماه از افزایش چشمگیر کشتار هدفمند خبرنگاران می گذرد، نهادهای امنیتی هنوز نتوانسته اند اطلاعات کافی و رضایت بخش در مورد کسانی که خبرنگاران را کشته اند، انگیزه های آنان و اقدامات ارگان های امنیتی برای جلوگیری از کشته شدن بیشتر خبرنگاران به جامعه رسانه ای ارائه دهند. حکومت - تا به امروز - صرفاً اعلام کرده است که چند تن در ارتباط با قتل خبرنگاران دستگیر شده است، امری که به هیچ وجه نمی تواند قناعت جامعه رسانه ای را در جستجوی عدالت و یافتن پاسخ فراهم کند.

علاوه بر این، به منظور حفظ آزادی بیان در افغانستان و کاهش پیشگیرانه خطرات و تهدیدها، کار بسیار کم در حمایت از رسانه ها و جامعه رسانه ای صورت گرفته است. تا به امروز، حکومت افغانستان نتوانسته است از خبرنگاران آنگونه که لازم است محافظت کند، حتی در مواردی که حکومت اطلاعات قبلی نیز داشته است به خصوص در ولایت ها، مسئولان امنیتی نخواستند یا نتوانسته اند خبرنگاران را به جز از آگاهی دهی در باره این که خطر متوجه شان است، کار بزرگتری انجام بدهند و یا هم تدابیر لازم و جدی را برای محافظت و مصونیت خبرنگار روی دست بگیرند.

گفتگوهای صلح و جایگاه نامعلوم آزادی بیان و رسانه ها

جامعه رسانه ای کشور از بدو آغاز گفتگوهای صلح نگران آینده آزادی بیان، یکی دستاوردهای بزرگ دو دهه پسین بوده است. حتی حکومت افغانستان با وجود مسئولیت اش مطابق قانون اساسی در حمایت و حفاظت از آزادی بیان، به خواست جامعه رسانه ای کشور مبنی بر حضور نمایندگان یا حد اقل یک نماینده شان در تیم مذاکره کننده جمهوری اسلامی افغانستان، پاسخ مثبت نداده است. در روز های اخیر دور نخست گفتگوهای بین الافغانی، طالبان ضمن یادآوری از حفظ شماری از ارزش ها، به حفظ آزادی بیان و با بیان این که این ارزش در چهارچوب اصول اسلامی حفظ خواهد شد، از این حق یادآوری کردند. اما این که چه تعبیری از اصول اسلامی دارند، هنوز سوالی است که باید پاسخ داده شود.

عدم توجه حکومت افغانستان به حفاظت از آزادی بیان که اصل مهم مردم سالاری می باشد و هم ابراز نظر گنگ و مبهم طالبان در باره حفظ آزادی بیان، نگران کننده است. جامعه خبرنگاری در مورد آینده آزادی بیان به عنوان یکی از مهم ترین دستاوردهای دو دهه اخیر، نگران هستند.

طرح حراست از آزادی بیان و رسانه ها

با توجه به نگرانی های فوق درباره مصونیت خبرنگاران و آزادی بیان در جریان گفتگوهای صلح با طالبان و عدم تعهد قوی جهت حفظ حق آزادی بیان، طرح حراست از آزادی رسانه ها در روند مصالحه به ابتکار کمیته مصونیت آماده شده است. این طرح یک نقشه راه واضح را در مورد این که چگونه آزادی بیان در گفتگوهای صلح حفظ شود ارایه می نماید.

کمیته این سند را با نهادهای مختلف حکومتی از جمله، داکتر عبدالله عبدالله رئیس شورای عالی مصالحه ملی و چند تن از اعضای هیأت مذاکره کننده جمهوری اسلامی افغانستان در دوحه در میان گذاشته شد. آقای عبدالله از این طرح، حمایت کرده و آن را برای حفظ آزادی بیان به عنوان بزرگترین ارزش مردم سالاری مهم خواند. در این طرح روی ضرورت ایجاد کمیته حراست از آزادی بیان پیش از آغاز مذاکرات بین الافغانی تاکید صورت گرفته است.

کمیته مصونیت در زمینه ایجاد این کمیته کارهایی انجام داده و هسته هایی را در کابل و ولایات به خاطر دادخواهی از آزادی بیان در روند صلح ایجاد نموده است. در کمیته حراست از آزادی بیان، باید نمایندگان رسانه ها و نهادهای مدافع حامی و صنفی خبرنگاران و رسانه ها عضویت داشته باشند.

طرح حراست از آزادی بیان و رسانه ها در سه بخش، پیشا مصالحه، هنگام و پسا مصالحه ترتیب شده است و پیشنهادات مشخص در خصوص کارهایی که باید درین زمینه صورت گیرد ارایه می نماید. کمیته باورمند است که با عملی شدن این طرح و ایجاد کمیته حراست از آزادی بیان و رسانه ها، نگرانی جامعه رسانه ای در جریان مذاکرات تا حدی مرفوع خواهد شد.

نتیجه گیری

سال ۲۰۲۰ چالش جدیدی را فرا راه کار خبرنگاری و رسانه ای قرار داد. با آغاز موج جدید از خشونت علیه خبرنگاران که همانا قتل های هدفمند خبرنگاران می باشد، کار خبرنگاری و رسانه ها بصورت بی سابقه متاثر شده و خطر از دست رفتن رسانه ها و فضای آزاد اطلاعاتی از هر زمان دیگر بیشتر شده است. افزایش میزان جنگ تبلیغاتی و تمرکز گروه های متخاصم خصوصاً گروه طالبان و داعش بالای این نوع جنگ، رسانه ها و خبرنگاران را بیشتر در معرض خطر و آسیب پذیری قرار داده است. فضا برای کار رسانه ای مستقل خیلی محدود و مختنق شده و خودسانسوری میان رسانه ها افزایش یافته است. اکثریت خبرنگاران با تحمل فشارهای روانی بی پیشینه کارهای خود را انجام می دهند. در ضمن، چالش های مالی که بحران ویروس کرونا بر رسانه ها وارد کرد، دشواری های کار رسانه یی را بیشتر ساخته و یک تعداد زیاد رسانه ها را در پرتگاه سقوط قرار داده است. در نتیجه افزایش تهدیدهای امنیتی و بحران ویروس کرونا، یک تعداد خبرنگاران وظایف خود را از دست داده و یک تعداد دیگر هم ترک وظیفه نموده اند.

حکومت در قسمت تعقیب و پیگیری دوسیه های مرتبط به قتل خبرنگاران آن گونه که نیاز بود اقداماتی انجام نداده است و در این قسمت به خواست خانواده قربانیان و نیز جامعه خبرنگاری کشور پاسخ قانع کننده ارائه نکرده است. در ضمن، تلاش های حکومت افغانستان بخاطر رفع تهدیدها کافی و قناعت بخش نیست.

وضعیت مصونیتی خبرنگاران جداً قابل نگرانی و تشویش است و نیاز بسیار شدید به توجه حکومت و جامعه جهانی دارد. در صورت بی توجهی حکومت در قسمت حفاظت از آزادی بیان به عنوان یک اصل ضروری دموکراسی در مذاکرات فعلی صلح، بزرگترین دستاورد دو دهه اخیر که با سختی های فراوان بدست آمده است، با خطر از بین رفتن مواجه خواهد شد.

سفارشات

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان از حکومت افغانستان خصوصاً نهاد های امنیتی تقاضا می نماید تا تدابیر امنیتی جدی را به منظور پیشگیری از قتل خبرنگاران و خشونت علیه آنان روی دست گیرد. اقدامات واکنشی به هیچ وجه نمی تواند راه حل به بحران موجود ارایه نماید.

- حکومت در قسمت پیگیری و بررسی دوسیه های قتل خبرنگاران و کارمندان رسانه ای از جدیت تمام کارگرفته و نتایج آن را با جامعه رسانه ای کشور شریک بسازد. عدم موفقیت حکومت در قسمت پیگیری مؤثر قضایای قتل خبرنگاران باعث ایجاد فضای بی اعتمادی بین جامعه رسانه ای در قسمت جدیت و اراده حکومت مبنی بر حفاظت از خبرنگاران گردیده است. این فضای بی اعتمادی باید با کارهای جدی حکومت از میان برداشته شود.

- مسئولان و مالکان رسانه ها در قسمت مصونیت خبرنگاران و کارمندان شان و مساعد ساختن وسایل ایمنی برای آنان تلاش نمایند. عدم مسئولیت پذیری تعدادی از مسئولان رسانه های در قبال خبرنگاران شان جداً نگران کننده است. رفع تهدیدهای گسترده علیه خبرنگاران و پیشگیری از قتل خبرنگاران نیازمند همکاری و هماهنگی گسترده میان خبرنگاران، رسانه ها، نهادهای حامی خبرنگاران و نهادهای امنیتی می باشد. فعلاً نیاز به موجودیت این هماهنگی نسبت به هر زمان دیگر بیشتر است.

- جامعه جهانی با توجه به وضعیت کنونی افغانستان، بزرگترین دستاورد دو دهه کشور را که به کمک آنان به دست آمده است از یاد نبرند و برای حفظ آن با خانواده رسانه ای افغانستان همدست شوند. جامعه جهانی می تواند در متوقف ساختن و یا حد اقل کاهش قتل های زنجیره ای خبرنگاران از طریق اعمال فشار بر گروه های شورشی که در حملات هدفمند بر خبرنگاران دست دارند، نقش بسزایی ایفا نمایند. جامعه جهانی هم چنان می تواند بر حکومت افغانستان فشار وارد نماید تا نهادهای مرتبط در قسمت تأمین امنیت خبرنگاران اقدامات جدی را روی دست گیرند.

- خبرنگاری یک پدیده غیر سیاسی است که هدف نهایی آن تأمین منافع عمومی است. بنابر این، تیم های مذاکره کننده صلح باید از آزادی رسانه ها حفاظت کنند. این مسئولیت به خصوص متوجه تیم مذاکره کننده دولت جمهوری اسلامی افغانستان است که ادعای حفاظت از ارزش های جمهوریت را دارد. رسانه های فعال و آزادی رسانه ها در افغانستان نه تنها یکی از مهمترین نشانه های جمهوریت است بلکه رسانه ها نقش بسزایی در روند روند ملت سازی و دولت سازی داشته اند و دارند.

AJSC

AFGHAN JOURNALISTS SAFETY COMMITTEE

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان
د افغان خبريالانو د خونديتوب کمیته

کلیه حقوق چاپ و تکثیر برای ناشر محفوظ است. هر نوع کاپی برداری، فوتوکاپی و تکثیر الکترونیکی بدون اجازه کتبی ناشر، ممنوع می باشد

آدرس دفتر مرکزی: کمیته مصونیت خبرنگاران افغان
قلعه فتح الله، کابل، افغانستان